

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1993/29

Karar Sayısı : 1994/1

Karar Günü : 11.1.1994

R.G. Tarih-Sayı :13.11.1997-23169

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Nevşehir Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 14.1.1993 günlü, 3863 sayılı "3167 Sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun 16. Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun"un Geçici Maddesinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Karşılıksız çek düzenlemek suçundan hükümlü KN. hakkındaki hapis cezasının infazı sırasında borcun ödendiği, bu nedenle şikayetten vazgeçildiğinin bildirilmesi üzerine Mahkeme'nin uygulama durumunda olduğu, 14.1.1993 gün ve 3863 sayılı Kanun'un geçici maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu savı ve bu maddenin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurduğu anlaşılmıştır.

III- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenen Yasa Kuralı

14.1.1993 günlü, 3863 sayılı Kanun'un geçici maddesi şöyledir :

"GEÇİCİ MADDE.- Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş veya hüküm infaz edilmiş ise, yürürlük tarihini takip eden 3 ay içinde çek tutarının veya karşılıksız kalan bölümünün % 10 tazminat ve gecikme faizi ile birlikte muhatap Bankaya veya herhangi bir şubesine yatırılması veya yine bu sürede şikâyetten vazgeçilmiş olması halinde kamu davası ve cezanın bütün neticeleri ile ortadan kaldırılmasına karar verilir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında dayanılan Anayasa kuralları şunlardır :

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Mustafa GÖNÜL, İhsan PEKEL, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN ve Sacit ADALI'nın katılmalarıyla 7.9.1993 günü yapılan ilk inceleme toplantısında; dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ait rapor, başvuru kararı ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı öne sürülen yasa kuralları ile aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A- Sınırlama Sorunu

Başvuran mahkemenin bakmakta olduğu dava, karşılıksız çek keşide etmek suçundan hükümlünün cezasının infazı sırasında şikayetçinin, çek tutarının % 10 tazminat ve gecikme faizi ile birlikte ödendiğinden bahisle şikayetten vazgeçmesi üzerine infazın durdurularak bir karar verilmesine ilişkin davada itiraz konusu yasa maddesinin mahkumiyet hükmü kesinleşenler yönünden uygulanacağı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, itiraz konusu kurala ilişkin esas incelemenin "Mahkumiyet hükmü kesinleşmiş" sözcükleriyle sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

B- İtiraz Konusu Kuralın Anlam ve Kapsamı

3863 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle 3167 sayılı Yasa'nın 16. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek karşılıksız çek verme suçlarında, şikayetten vazgeçilmesi veya paranın ödenmesi hallerinde açılmış olan kamu davasının ve cezanın herhangi bir süreyle sınırlı olmaksızın ortadan kaldırılması öngörülmüştür.

İtiraz konusu geçici madde ile de maddenin yürürlüğe girmesinden önce mahkumiyet hükmü kesinleşmiş veya hükmedilen cezaları infaz edilmiş olanlar yönünden 3 ay içinde çek tutarının veya karşılıksız kalan bölümünün % 10 tazminat ve gecikme faizi ile birlikte muhatap bankaya veya herhangi bir şubesine yatırılması veya yine bu sürede şikayetten vazgeçilmesi halinde kamu davasının ve cezanın bütün neticeleri ile ortadan kaldırılması öngörülmüştür.

C- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1- Anayasa'nın 10. Maddesi Yönünden İnceleme

Başvuruda 3863 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle davanın ve cezanın ortadan kaldırılabilmesi için herhangi bir süre öngörülmemiş olmasına karşın, itiraz konusu geçici maddeyle cezası kesinleşenlerin bu olanaktan Yasa'nın yürürlüğe girmesinden sonra 3 aylık bir süre içinde yararlanabilecekleri biçiminde bir kısıtlama getirilmesinin Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine aykırı olduğu öne sürülmüştür.

"Kanun önünde eşitlik" başlıklı Anayasa'nın 10. maddesinde "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" denilmektedir.

Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilmesi ve bu nedenlerle eşitsizliğe yol açılması Anayasa katında geçerli görülemez. Bu mutlak yasak, birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplumların yaratılmasını engellemektedir. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayanarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılabilir. Özelliklere, ayrılıklara dayandığı için haklı olan nedenler, ayrı düzenlemeyi aykırı değil, geçerli kılar. Aynı durumda olanlar için ayrı düzenleme aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, eylemli değil hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik çiğnenmiş olmaz. Başka bir anlatımla, kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz. Durumlardaki değişikliğin doğurduğu zorunluluklar, kamu yararı ya da başka haklı nedenlere dayanılarak yasalarla farklı uygulamalar getirilmesi, Anayasa'nın eşitlik ilkesinin çiğnendiğini göstermez.

Suç tarihleri aynı olduğu halde, iki kişiden birinin yargılaması çeşitli hukukî ve fiili sebeplerle devam etmesine karşın diğerinin yargılaması sonuçlanıp hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş olabilir. Bu durum çoğu kez yargılanan kişinin istenci dışında da oluşabilir. Bu durumda yargılaması sonuçlanıp mahkûmiyet hükmü kesinleşen bir kişi ancak 3863 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği 26.1.1993 tarihinden itibaren 3 ay içinde karşılıksız çıkan çek tutarı veya karşılıksız kalan bölümü % 10 tazminat ve gecikme faizi ile muhatap bankaya veya herhangi bir şubesine yatırması veya yine bu sürede şikayetten vazgeçilmesi halinde ceza ve neticelerinden kurtulabilecekken, yargılamaları devam edenler bu olanaktan süre kısıtlaması olmadan yararlanabileceklerdir. Böyle bir düzenlemeyi haklı gösterecek herhangi bir neden olmadığı gibi, bunun âdil ve mâkul olduğundan da söz edilemez.

Diğer yandan kamu yararı veya haklı nedenle getirilen farklı düzenlemelerin; anlaşılabilir, amaçla ilgili, âdil ve makûl olması gerekir. Kamu yararı veya haklı nedene dayanılarak yapıldığı öne sürülen farklı düzenlemelerin bu üç ölçütten birine uymaması durumunda eşitlik ilkesinin korunduğu söylenemez. İtiraz konusu kuralla, 3863 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği 26.1.1993 gününden önce mahkûmiyet hükmü kesinleşenler ile bu tarihte henüz mahkûmiyet hükümleri kesinleşmemiş olanlar arasında eşitsizlik yaratıldığı görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu geçici maddenin sınırlama kararı uyarınca incelenen hükmü Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

2- Anayasa'nın 2. Maddesi Yönünden İnceleme

Başvuruda, itiraz konusu geçici maddenin Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu öne sürülmüştür.

"Cumhuriyetin nitelikleri"nin belirlendiği Anayasa'nın 2. maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti ... demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir" denilmektedir.

Esas Sayısı : 1993/29
Karar Sayısı : 1994/1

Hukuk devleti, eylem ve işlemlerinde Anayasa, yasalar ve hukukun genel ilkeleriyle kendini bağlı sayan devlettir.

Anayasa'nın "yasa önünde eşitlik" ilkesine aykırı düşen bir yasal düzenlemenin Anayasa'nın 2. maddesindeki "hukuk devleti" kavramı karşısında geçerliğini savunmak olanaksızdır. İtiraz konusu kuralın iptali gerekir.

VI- SONUÇ

14.1.1993 günlü, 3863 sayılı "3167 Sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunun 16 ncı Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun"un geçici maddesinde yeralan "... 3 ay içinde ..." ve "... yine bu sürede ..." sözcüklerinin "mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş"ler yönünden İPTALİNE,

11.1.1994 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	İhsan PEKEL
Üye	Üye	Üye
Selçuk TÜZÜN	Ahmet N. SEZER	Haşim KILIÇ
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	Sacit ADALI
Üye	Üye	
Ali HÜNER	Lütfi F. TUNCEL	